

DAGSINS MEINING

Jákup Mørkøre vann

Enn einaferð skal skattgjaldarin gjalda fyri, at eitt landsstýrisfólk hjá Sjálvstýrisflokkinum hevur borið seg skeivt at í samband við starvsfólkauppsøgn. Dómur er nú sagdur fyri, at Helena Dam á Neystabø ikki hevði grein í sínum máli, tá hon segði Jákup Mørkøre upp við skeivum grundgevingum

Hetta mál reisir fleiri áhugaverdar spurningar. Kann tað verða rætt, at fólk, ið verða illa viðfarin av landsstýrisfólki og systeminum, noyðast at føra rættarsak fyri figggjartalstúsund krónur og brúka fleiri ár, orku og stríð og strev uppá slíkt, fyri at vinna sín rætt? Hvar er verjan há tí einstaka? Tað eru ivaleyst mong, ið ikki høvdu sæð seg fóran fyri at gjort slíkt av figggjarligum og menniskjaligum grundum. Í teimum førunum hevði systemið vunnið uttan dyst, og hvussu ofta man tað ikki henda?

Tað hendir ferð aftaná ferð, at systemið situr og verjir avgerðir heldur enn at verja rættindini hjá tí einstaka. Skal skattgjaldarin gjalda fyri slíkt? Fær eitt mál sum hetta nakrar avleiðingar?

Onkur vil halda, at tá eitt landsstýrisfólk sigur einum stjóra upp, so er tað sum tá ein stjóri á einum privatum virki verður uppsagdur, men so er ikki. Landsstýrisfólk eru ikki altíð fagliga kompetent til uppgáurnar. Ein og hvør kann gerast landsstýrisfólk, og er hetta sjálvsagt rætt, hóast flokkarnir kanska í summum førum áttu at havt hugsað seg betur um, áðrenn teir útnevndu landsstýrisfólk. Av tí, at einstaklingurin ikki altíð kann lita á, at landsstýrisfólkini hava skil fyri tí, tey umsita, so má álitíð verða, at vit í Føroyum hava umstitingarligar mannagongdir, ið verja tann einstaka, har landsstýrisfólk bera seg skeivt at, sum til dómis Helena Dam á Neystabø gjordi í málinum um frákoyrða sjúkrahússtjóran.

Hvat er lógin um ábyrgd landstýrismanna verd, tá tað ikki er landsstýrisfólkíð, men bert stýrið og harvið skattgjaldarin sjálvur, ið kemur at sviða fyri skeivar avgerðir?

Sjálvsagt merkir eitt slíkt mál, at landsstýrisfólk nú eiga at vita, hvat tey kunnu og ikki kunnu tilláta sær, men hetta styrkir ikki um álitíð á lógina um ábyrgd landstýrismanna, og ei heldur um álitíð, at tann einstaki borgarin er vardur í almennu skipanini.

Tað var gott, at hetta málið kom til dóms, men kann tað verða meiningin at skula liggja í sak í árávis, fyri at vinna sín sjálvsagda rætt til rættvísa víðgerð í álitisstarvi? Her má verða ringur smakkur í munnum onkustaðni, og vónandi verða avleiðingar tikn-ar.

Sosialurin

VIÐMERKINGAR

Nakrar fyrstu viðmerkingar til figggjarlógina fyri 2004

Jóannes Eidesgaard

Jóannes Eidesgaard

Jóannes Eidesgaard

Í litla bóklinginum, sum fylgir við figggjarlógaruppskotinum, sigur Karsten Hansen, at aðalmálið hjá samgonguni er fullveldi og ein sjálvaverandi búskapur. Og her gongur sjón fyri søgn. Hógrasnaringin er alt meira týðilig - sjálvsøkni vinnur á felagsskapinum og solidaritetinum.

Samgonguskjalið sigur, at munurin millum inntøk-ur og útreiðslur á figggjarlógini skal vaksa positivt á hvørjum ári. Munurin mill-um inntøkur og útreiðslur

gevir antin yvirskot ella hall, men tibetur hava sein-astu árinu við risavøkstri í búskapinum gjort, at hesin munur hevur verið yvir-skot. Tá hesin skal vaksa positivt á hvørjum ári, má tað merkja, at yvirskotið hvørt ári skal økjast. Men so er ikki tverri, tí upp-skotið til figggjarløg gevur eitt yvirskot upp á 100 mió. kr. áðrenn avdráttir (við avdráttum eitt hall upp á 50 mió. kr.) Hetta tal var í inniverandi ári 240 mió. kr. So her er ein negativur vøkstur.

Tað hevur verið siðvenja mongu seinastu árinu, at figggjarlógirnar hava verið undirmettar ella undirbud-gettaðar, og síðan hava vit verið undirdiktir við

eykajáttanum fyri hundrað-tals milliónir. Alt bendir á, at hetta uppskotið ikki er nakað undantak í so máta. Sum dómi kann eg nevna, at til Medicoteknisk tól eru settar av 8 mió. kr, hóast keypast skal fyri 35 mió. kr. í 2004.

Gaman í, fráboðaði skattalættin er við. Men so er at spyrja, um borgaran nú fær lættan, ella um eisini flutt til kommun-urnar, og í báðum førum fylgja eingir pengar við. Tað er rættiliga týðiligt, at landsstýrið hevur havt trupulleikar við at fáa roknistýkkíð at ganga upp. Tí hevur man við ljós og 550.000 kr, sum so aftur fer at merkja, at mjólklin fer at dýrka. Sethúsaeigararnir missa part av rentustuðul-inum, tí hesin verður skerd-ur úr 40 niður í 37%, og landskassin sparir á leið 15 mió. kr. Men fyri teir sperdu sethúsaeigararnar, t.v.s. ungu barnafamiljurnar merkir hetta, at figggjarliga rásarúmið hvønn mánaða fer at minka.

Stuðulin til upphalds-pening upp á smáar 7 mió. kr. verður strikaður.

Umframt hetta, so er vorðið alt meira vanligt, at landskassin kastar ábyrgdir frá sær og yvir á kommun-urnar. Varð hetta gjort fyri at betra tænastuna, so var tað sín sök, men hetta verður gjort til tess at sleppa landskassanum undan útreiðslum. Komm-unurnar fáa einki figggjarligt endurgjald fyri nýggju figggjarligu byrðurnar. Barnaforsorgin, sum kostar 32 mió. kr. verður flutt til kommunurnar, og skúla-barnaflutningurin, sum altíð hevur verið partvís landsuppgáva, verður nú eisini flutt til kommun-ur-nar, og í báðum førum fylgja eingir pengar við.

Tað er rættiliga týðiligt, at landsstýrið hevur havt trupulleikar við at fáa roknistýkkíð at ganga upp. Tí hevur man við ljós og 550.000 kr, sum so aftur fer at merkja, at mjólklin fer at dýrka. Sethúsaeigararnir missa part av rentustuðul-inum, tí hesin verður skerd-ur úr 40 niður í 37%, og landskassin sparir á leið 15 mió. kr. Men fyri teir sperdu sethúsaeigararnar, t.v.s. ungu barnafamiljurnar merkir hetta, at figggjarliga rásarúmið hvønn mánaða fer at minka.

Føroya Tele skal gjalda

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

17 mió. kr. í vinningsbýti í mun til 3 mió. kr. í ár. Hvat ávirkan hetta fær fyri Føroya Tele og okkum sum kundar vita vit ikki, men ivaleyst setur tað Føroya Tele í eina ringa støðu, tá tað snýr seg um biligari tilboð og betri tænastu til brúkaran. Men sitrónin verður pressað, nú peninga-ríkiligheitin minkar, og av-leiðingin av minkaða ríkis-stuðulinum upp á 366 mió. kr. fer at gera um seg.

Annars vil eg siga, at tað er skilgott av landsstýrinum at royna at sleppa biligari í rentum av almennu skuld-ini. Lánið til ríkiskassan er løgd først til 5% p.a., og hetta er hægri enn markn-aðarrentan er í dag. Men um tað er rætt av landsstýr-inum at brenna stórt sæð alt yvirskotið í Landsbankan-um av til niðurgjalding av skuld, fari eg at ivast í. Eg trúgvi eisini, at her býr heldur eitt politiskt motiv undir enn eitt búskaparligt. Vit hava brúkt fyri einum tryggum reserva í Lands-bankanum, tá tíðirnar versna, og tí ivist eg í, um hetta er rætt. Tað kundi eisini hugsast, at lángevarin var sinnaður til at endur-samráðst um lánitreytirnar frá 1998.

Meira um alt hetta seinni.

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Jørn Astrup Hansen

Jørn Astrup Hansen

Jørn Astrup Hansen

Jørn Astrup Hansen

herderne kan tilbagekalde licensen, såfremt opdrætteren misligholder sine forpligtelser. Under gældende regler falder licensen tilbage til landsstyret efter 12 år. En pantsætning af licensen vil ikke ændre noget herved; også en pantsat licens falder tilbage til landsstyret efter 12 år.

Hvilke rettigheder mister landsstyret da ved en pantsætning af en opdrætslicens? Ingen. Absolut ingen. Men hvorfor ønsker opdrætterne og de finansielle långivere da, at det skal være muligt at give pant i opdrætslicenserne?

Jo, långiverne ønsker mulighed for at kunne indtræde i opdrætters licens-

rettigheder, såfremt opdrætteren økonomisk må opgive ævred. Ikke for at drive opdrætsbruget videre. Ifølge gældende lovgivning må pengeinstitutterne slet

Legg bara ÚF og SvF saman

Oddur Hentze

Í samband við sjónvarp-sendingina "Fokus" Tys-kvøldið 30.09 var eitt litíð kjak um at leggja Útvarpið og Sjónvarpið saman. Fyrst er at siga, at sum vanligur føroyskur siður er, tá eitt ella annað evni er til við-gerðar, er forarbeiðið út av lagið vánaligt – fyri at siga næstan onki.

Eingin av hesum trimum fólkunum høvdu gjort sær nakran ómak at kanna, hvussu veruliga støðan er, bæði her heima og uttan-lands. Tað undrar meg, at tit hugsa so stutt, sum tit gera, tað er líka best at ikki røra tilikar "heilagar kyr", sum hesir stovnar eru.

Lat meg viðmerkja Sjón-varpið, sum elskar at tosa um seg sjálvur. Fyrst draga teir Jákup Mikkelsen inn í upptøkurúmið, tí so fáa teir tað nýggju damunua í mentunarmálaráðnum

Anitu Friðriksmørk at stað-festa, at hon atlaðar ikki at røra Sjónvarpið. Hesin nýggi mentunarmálaráð-harrin veit ivaleyst, at skal

Sosialurin

VIÐMERKINGAR

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Nr. 187 - 3. oktober 2003

Jørn Astrup Hansen

Jørn Astrup Hansen

ikke drive andet erhverv (end pengeinstitutvirksomhed). Men pengeinstitutterne ønsker mulighed for at kunne overdrage anlæg og fisk med licens til en køber, som landsstyret kan godkende. Men heller ikke køber af opdrætsbruget får anden og bedre ret end den oprindelige licenshaver.

Jamen hvad mener da landsstyremanden, når han siger, at landsstyret ved at indrømme opdrætterne adgang til at give pant i licenserne afgiver retten til at drive politik på opdrætsom-rådet? Af egen drift afgiver opdrætteren beføjelser ved en pantsætning af licensen. Men landsstyret afgiver ikke nogen beføjelser.

Jeg mener at have forstået loven på den måde, at opdrætslicenser er uom-sættelige, og at opdrætteren således ikke kan sælge sin licens. Alle ved, at det forholder sig anderledes. Der er i realiteten frit slag. Nok er licensen i formen ikke frit omsættelig. Men det er aktierne i opdrætssel-skabet. Når aktiekapitalen sælges, følger licensen med, og landsstyret skal end ikke godkende de nye aktionærer. Opdrætteren kan således sælge sin licens til hvem, han lyster. Der gælder alene den restriktion, at 2/3 af kapitalen skal

Avbrigdið av harðskapi

TÍÐINDASKRIV

Tíðindaskriv

Tíðindaskriv

Tá kvinnur byrjaðu at greiða frá sínum persón-ligu livssøgum í sam-felagshopi, varð fokus sett á harðskap móti kvinnum. Tá vóru sam-felagsumstøður, sum forðaðu kvinnum í at nýta síni grundleggjandi mannarættindi, sett á dagsskránnu. ST-manna-rættindaráðstevnan, sum var í Wien í 1983 stað-festi, at harðskapur móti kvinnum er brot á mannarættindini.

Systrasolidariteturin blómaði, og kvinnur vóru samdar um at stuðla hvørja aðrari, og saman niðurbóta harð-skap í øllum samfelags-stættum. Tann fyrsta norðurlendska kreppu-miðstöðin varð sett á stovn í Oslo, fyri 25 ár-um síðani og í 10 ár hev-ur tann norðurlenska kreppumiðstaðarrorslan hildið saman á árligu ráðstevnuni »Nord-iske kvinder mod vold«. Nú eru tilsamans 217 kreppumiðstöðir í teim-um norðurlensku lond-unum, og fleiri siðamis-brotstöðir, sum kvinnur reka.

Ráðstevnan staðfesti, at harðskapur móti kvinnum og børnum teirra, hevur fleiri síðir. Á ráðstevnuni, ið í ár var í Helsingur, varð m.a. tosað um javnstøðu, kvinnupolitikk og harð-skap móti kvinnum og børnum, sæð frá norður-lenskum og evrope-iskum sjónarhorni. Eis-ini teir mongu fyrilestr-arnir á ráðstevnuni góvu nokur ítökilig dómi um, hvussu vit bóta um av-leiðingarnar og fyri-byrgja harðskap imóti kvinnum og børnum.

Vit vísa til samstarvið millum norðanlond og minna á, at ífylgi ST, eru norðanlond tey londini í heiminum, har mest javnrættur er. Vit mugu royna at liva upp til tað, og ynskja tí ein norður-lenskan politikk, sum sikrar kvinnum og børn-um eitt liv uttan harð-skap.

Kreppumiðstöðin í Føroyum varð sett á stovn fyri trettan árum síðan. Síðan 1. oktober 1990 hava 197 kvinnur og 183 børn gist á Kreppumiðstöðini. 4.727 áheitanir hava verið um ráðgeving og veg leiðing.

hvat er tað stovnarnir kapp-ast um. Er tað at spæla popptónleik dagin langan, spurnarkappingar (botn-urin), lesa søgur sum fólk sum ikki eru á livið lesa upp, ella er tað bara vanligt mikrofonhaldari. Um tað sum EIN stovnur so kundi hann kappast við Rás 2, bløðini aðrar sjónvarps-støðir og alnótina.

Í sendingini var alnótin ikki nevnd við einum orði (einki nýtt í SvF). Har stendur ein tíðinamaður, ein tingmaður og so tann kollveltandi mentunar-málaráðharrin. Ikki ein av hesum almennu persónum kundi hugsa nokur ár fram í tíðina og nevna alnótina sum longu hevur verið til í fleiri ár og hvat hon fer at broytja hesar stovnar til, tað er ótrúligt at man kann hugsa so langt ha...??

Longu nú eru bæði út-varp, sjónvarp og dagbløð á alnótini. So sum vanarnar broytast hevur hvørt húsar-hald eina farteldu sum bæði sendur ljóð og myndir í toppgóðsku. Og tá er spurnigurin hvat skal

man við einum sjónvarps-kassa. Um bløðini skulu verið við í kappingi mugu tey senda livandi myndir og ljóð, og sumuleiðis útvarp-idi. Og hvar er sjónvarpið fá. Tað er sjálvandi alnótin sum verður avgerandi hvussu fjølmiðla-heimurin kemur at siggja út um nokur ár, og neyvnan tveir stjórar sum nú muga gera

sær greitt hvat teir vilja við sínum stovnum. Eitt er hvat tann nýggikollveltandi mentunarráðharrin sigur, men framtíðini fáa tit ikki stegða.

Sosialurin

Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
jan@sosialurin.fo
Blaðstjóri: Eiríkur Lindenskov
eirikur@sosialurin.fo
Figggjarleiðari: Jákup Mørk
jakup@sosialurin.fo
Marknaðardeild: lysing@sosialurin.fo
Finnbjörg Nattestad
finnbjorg@sosialurin.fo
Durita Simonsen durita@sosialurin.fo

Sosialurin í Norðoyggjum:
Postsmoga 231
Nólsøyar Pálsgota 1, 700 Klaksvík
tel. 458686 fax 458687
e-post: klakvik@sosialurin.fo
Sosialurin í Suðuroy:
tel. 375364 fax 375464
tel. 220727
e-post: aki@sosialurin.fo
e-post: dagfinn@sosialurin.fo
Sosialurin í Eysturoy:
Postsmoga 143, Saltangará
tel. 447820 fax 449520
e-post: vilmund@sosialurin.fo
Sosialurin í Vágum:
360 Sandavágur
tel. 333820, 220507 fax 333720
e-post: edvard@sosialurin.fo
e-post: vagar@sosialurin.fo

Uppseting/pret:
Uppseting: Hestprent
Prent: Prentmiðstöðin
Útgevvari:
Sp/F Sosialurin
Avgreiðsla:
Mán.-frí. 8-16
Argjavegur 26,
Tel. 341800, Fax 341801
Postadressa:
Postboks 76, 110 Tórshavn
E-mail:
post@sosialurin.fo
lysing@sosialurin.fo
lysingartorg@sosialurin.fo
varp@sosialurin.fo

Blaðið verður prentað

mánadag-friggjadag klokkan 14⁰⁰

Lýsingar
Freistir:
Týsdagsblaðið
Mán. kl. 10
Frí. kl. 15
Frí. kl. 12
Frí. kl. 12
Mikudagsblaðið
Týs. kl. 10
Mán. kl. 15
Mán. kl. 12
Mán. kl. 12
Hósdagsblaðið
Mik. kl. 10
Týs. kl. 15
Týs. kl. 12
Týs. kl. 12
Fríggjadagsblaðið
Hós. kl. 10
Mik. kl. 15
Mik. kl. 12
Mik. kl. 12
Leygardagsblaðið
Frí. kl. 10
Hós. kl. 15
Hós. kl. 12
Hós. kl. 12
Stóri lýsingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettta freistir.
Framtíðjapláss má umbiðjast í góðari tíð.
Stødd:
Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmið millum teigarnar er 4mm.
Innsent tilfar
Fult navn skal vera undir innsendum tilfari. Innsendar greinar, har blaðleiðsli-an ikki er kunnað um bústað og telefonnummar, verða ikki settar í blaðið.